

τάτα ὑπὸ ὅλα τὰ γνωστὰ ἡμῖν σώματα. ἀλλὰ τὸ ψύχος τὸ φέρει εἰς μικρότερον ὄγκον, καὶ ἡ θερμότης τὸ ἐκτείνει ὥστε τὸ αἶρος τὸ δεισκόμην εἰς τὴν πόρην. εὐὰς καὶ ὁδὸς πλήρης ὕδατος δεισκαταί τὸν χειμῶνα σχεδὸν καὶ μίαν λίθον βαρύτερος ἢ τὸ θέρος. τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο, αὐτὸ τὸ ὕδωρ ὥστε τὸ ψύχος δὲν ἐσυμπιέζετο εἰς σφύροτον ὄγκον, καὶ ὥστε τῆς θερμότητος δὲν ἐκτείνετο εἰς μεγαλήτερον ὄγκον.

Σημείωσις.

Ἐκ τούτου ἐκτόλως καταλαμβάνομεν, πῶς τὸ ὕδωρ κατὰ χλάζει διὰ τῆς μεγάλης θερμότητος. ἡ θερμότης ἐκτείνει τὸ ὕδωρ ὥστε τὸ ἐν αὐτῇ περικλειόμενον αἶρος, ἔτι λαμβάνει τὸ ὕδωρ μίαν ἐσωτερικὴν κίνησιν. ἡ ὑπαρξία ταύτη παρατηρεῖται ὅταν ἀρτίως ἐκτείνῃ τὸ ὕδωρ εἰς ἀφ' ἑαυτοῦ μέρη, καὶ ἐν αὐτῇ γίνεται τούτο, σιωπῆδίζομεν ἐκ τῆς χλάζης, ὅτι τὸ ὕδωρ κατὰ χλάζει. ὁ ἦχος, καὶ σείσμος, ὅπως ἀκούομεν εἰς τὸ ἀγγεῖον, ὅπως βράζει ἡ θεῖα (τὸ τῆϊ), ὅταν τὸ εἰς αὐτὸ δεισκόμενον ὕδωρ, δὲν βράζη πλέον, ἀναμφιβόλως ἀρτίως ἐκτείνῃ εἰς τὰς ἀναθυμιάσεις, ὅπως ἐγείρῃ ἦχον λαμπαρόν, καὶ ὀξύ, ὀξερχόμενα ὥστε τὰ σπῆσιν σωλῆνες τῆ ἀγγείᾳ. διότι τὸ ὕδωρ ἀναδίδουσι μάλα πολλὰς ἀναθυμιάσεις, ὅταν βράζηται ὥστε ὑπερβολικῆς θερμότητος.

Πάλιν τούτου, παρατηροῦμεν ἀκόμη, ὅτι τὸ ὕδωρ πήγνυται ὑπὸ τὸ ψύχος. τούτο δὲ γίνεται ὥστε τὸ ὑπὸ τῆς θερμότητος τῆς. διότι τότε (εἰς τὸν καιρὸν τῆς ψύχους) πυκνῆται περισσότερο, τὰ μόρια τῆς πλησιάζουσι μάλλον ἀλλήλοις, καὶ σφισώσι σῶμα τόσον στερεόν, ὥστε ἔξοχον καὶ περὶ τῆς ἐπιπέδου ἐπαύωται. ἀλλὰ ἴσως εἴπη τις, ἔτις ἔωρεπε τὸ ὕδωρ τὸ πεπηγὸς τὰ καταλαμβάνῃ μικρότερον ὄγκον. ὁμοίως ἡ πείρα διδάσκει, ὅτι ἐν τῇ πήγνυται, ἐκτείνεται εἰς μείζον ὄγκον. διότι ὅταν τὸν χειμῶνα μείνη ὕδωρ εἰς τὰ ἀγγεῖα, ἐκρήγνυται, τὸ ὅπερ ἀναμφιβόλως

παροῖρ.

αφίρχεται ὑπὸ τῆς ἔκτασιν τῆ πεπηγμύης ὕδατος εἰς μείζον θάσημα, ἀλλὰ μὲ ὅλον τῆτο, μῦσι ἀληθεῖς, ὅτι τὸ ψυχρὸς συσέλλει τὸ ὕδωρ, φέρον αὐτὸ εἰς σενότερον θάσημα, καὶ μάλιστα τότε, ὅταν τὸσον πολλὰ θερμὰ μόρια ἀφίρχωνται ἀπὸ αὐτὸ, ὡσε μεταβάλλεται εἰς πάγον. ἀλλ' εἶναι καὶ βέβαιον, ὅτι ὁ πάγος λαμβάνει θάσημα μείζον, καὶ ὅτι ἐκ τῆς αφίρχεται χειμῶνις ἢ ἀφίρρηξις τῆς ὕδατος πεπληρωμύων ἀγγείων. ἀλλὰ τῆς ἔκτασιν τῆ πεπηγμύης ὕδατος τῆς ἀφίρρηξις ὑπὸ τῆς ἐκτείνεσιν δυνάμιν τῆς ἀήρης, ὅπως ἐνυπάρχει τῆς ὕδατι· τὸ ὕδωρ πῆγνυται ὡς τὰ περὶ ἀπὸ αὐῶ. διότι ὁ ψυχρὸς ἀήρ ψαύει ἀμείσως τῆς ἐπιφανείας τῆ. ἐν αὐτῷ λοιπὸν εἶνα τῆς πῆξεως τὸ ὕδωρ πυκνῆται μάλιστα, οἱ πόροι τε γίνονται μικρότεροι. ὁ ἐν αὐτοῖς ἀήρ σιωθλίβεται, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὰ αὐῶ ἐν κῆματι μικρῶν φλυκταίων. καὶ ἐπειδὴ δεῦ συγχωρεῖται εἰς αὐτὸν ἢ εἰσδὸς εἰς τῆς ἀτμοσφαιραν ὑπὸ τῆς πεπηγμύης ἐπιφανείας τῆ ὕδατος, συσέλλεται τότε εἰς μεγάλας φλυκταίνας, κατὰ λαμβανέσας μείζον θάσημα, παρὰ πρότερον, ὅταν ὁ ἀήρ δισκοιδάζετο ἀκόμη εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ ἔτω τὸ πεπηγὸς ὕδωρ ἐκτείνεται εἰς μείζον θάσημα, παρὰ τὸ ἀπικτον. ὅθεν καὶ θαυμασὸν, ὅτι τὰ ἀγγεία ἀφίρρηγνυται. μὲ τῆς ἔκτασιν γίνεται ὁ πάγος καὶ ἐλαφρότερον σῶμα, παρὰ τὸ ὕδωρ. ὅθεν πλείον ἐπ' αὐτῷ καὶ ὁ ἐνδότερος πάγος τῆς ποταμῶν ἀναβαίνει εἰς τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς.

§. 28. Οἱ ποταμοὶ λαμβάνουν τῆς ῥυθμίσεων ἐμμέσως ὑπὸ τῆς βαρύτητας τῆς ὕδατος. διότι καὶ ταύτην τῆς ιδιότητα τὸ ὕδωρ ἀρέπει νὰ κινῆται ὑπὸ τὰ ὑψηλότερα εἰς τὰ χαμηλότερα. ἰξόρομῶν ὅτι τὸ ὕδωρ ὑπὸ τὰς πηγὰς ρεῖ εἰς τὰς ρύακας, ὑπὸ αὐτὰς εἰς τὰς ποταμῶς, ὑπὸ τῆς εἰς τῆς θάλασσαν, ὅθεν καθε ἡμέραν χυύεται εἰς αὐτῆν πολὺ πλῆθος ὕδατος. πρὸς τῆτοις καὶ, ὅτι ἡ θάλασσα δεῦ ἀυξάνεται ὑπὸ τῆτο. διότι ἀλλέως ἐπλημμύρει τῆς ξηραύ. ὅθεν εἰκότως ζητεῖται, πῶς πάλιν ἡ θάλασσα χάνει τὸσον ὕδωρ, ὅσον φέρονσιν οἱ ποταμοὶ εἰς αὐ-

αὐτῷ; ἢ ἄρα τῷ πολλῷ ὕδατος, ὅ,περ ἔξανα-
 θυμιᾶται ὁσημέραι ἀπὸ τῆς θάλασσαν ἄρα τῆς
 θερμότητος τοῦ ἡλίου. τὸ ὕδωρ ἀποτελεῖ ὑπὲρ
 τὸ ἥμισυ τῆς ὀπίσθεν τῆς σφαίρας τῆς γῆς.
 ὅθεν εὐληπτον, πόσον μεταβάλλεται ἔτις εἰς
 ἀναθυμιάσεις, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν αἶρα. ἐκ-
 τὸς τότε, τὸ μέγιστον μέρος τῷ ὕδατος κεῖται ὑ-
 πὸ τῷ θερμῷ κλίμα, δι' ἃ ἢ ἀναθυμιάσεις αὐ-
 ξεται καὶ ὀπίσθεν μακρόν. ὅθεν λέγομεν,
 ὅτι πόσον ὕδωρ μεταβάλλεται εἰς ἀναθυμιάσεις,
 ὅσον χυῖται ὁσημέραι εἰς τῆς θάλασσαν ἀπὸ
 τῶν ποταμῶν· καὶ ἀληθεύει μὲν, ὅτι μεγάλη πο-
 σότης τῶν ἀναθυμιάσεων ἄρα τῆς βροχῆς, καὶ δρό-
 σα πίπτει πάλιν ὀπίσθεν εἰς τῆς θάλασσαν,
 ἀλλ' ἰξόρομεν, ὅτι καὶ οἱ αἴεμοι ἀναθύρσιν
 ἀπειρον πλῆθος ἀναθυμιάσεων ἀπὸ τῶν θα-
 λάσσαν, καὶ τὰς φέρσιν ἐπάνω εἰς τῆς ξηρῶν,
 ὅπερ ὡς δρόσος καὶ βροχὴ πίπτει κάτω, καὶ δρο-
 σίζει τὰ φυτὰ.

Ἐκ τότε καταλαμβανόμεν, ὅτι αἱ ἀναθυμιά-
 σεσ, δι' ἃς ἢ θάλασσα χάνει πόσον ὕδωρ, ὅ-
 σον χυῖται εἰς αὐτῷ οἱ ποταμοὶ, γίνονται
 ἀρχὴ καὶ μήτηρ τῶν πηγῶν. οἱ αἴεμοι, ὡς εἴρη-
 ται, φέρσιν τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς θαλάσσης εἰς
 τῆς στερεῶν. ἐν ᾧ λοιπὸν αὐταὶ, καὶ τῆς ποιό-
 τητος τῆς ἀτμοσφαίρας, μεταβάλλονται πότε εἰς
 δρόσον, πότε εἰς βροχῶν, πότε εἰς χιόνα, καὶ
 ὑπὸ τῷ τῷ γῆμα ὠθεῖται ἀπὸ τῶν αἴεμας
 μάλιστα πρὸς τὰ βυθὰ, τὸ ὕδωρ ἀναγκαίως,
 ὅ,περ ποικιλοτρόπως φέρεται ὑπὸ τῶν αἴεμας εἰς τὰ
 βυθὰ ἀπὸ τῆς θάλασσαν ὑπὸ τῷ γῆμα τῶν ἀ-
 ναθυμιάσεων, ἀρέπει νὰ καταβῆται ἐπάνω εἰς
 τὰ περὶ ὅσα μέρη αὐτῶν, καὶ νὰ συλλέγηται
 εἰς τὰ κοιλώματα τῶν, καὶ ὑπερον ἄρα στερεῶν ὁ-
 δῶν

δῶν νὰ ζητῆ ἔκβασιν, καὶ νὰ ἀναβλύζη εἰς τὰ βενά.

§. 29. Μερικῶν ποταμῶν τὸ ρεῦμα ἔχει ταχέως· ἄλλων κινεῖται βραδέως. τῆτο προέρχεται ἐν μέρει ἀπὸ τῆς τάφρον αὐτῆς τῆς ποταμῆς, ἢ διώρυγα. ἐν μέρει δὲ καὶ ἀπὸ τὸ βᾶθος τῆς ὕδατος. ὅλοι οἱ ποταμοὶ ἀπὸ τὰς πηγᾶς των ἕως εἰς τὰς ἐκβολὰς των εἰς τῆς θάλασσαν ἔχουσι πυθμῶνα λοξόν, ὁ ὁποῖος γίνεται πάντοτε χαμηλότερος. ὅθεν ἡ ἐπιφανεία τῆς ὕδατος πρέπει, ὅσον προχωρεῖ, πάντοτε νὰ καταπάθεται. ἀπὸ τὸ πυθμῶν τῆς εἰσὸς ποταμῆς εἶναι μᾶλλον καταπῆς, ὡς εἰς εἰσὸς ἄλλης, τὸ ὕδωρ κινεῖται ταχύτερον εἰς ἐκεῖνον, διὰ τὴν βαρύτητός τε· ἀπὸ τὸ ὕδωρ εἰς τῆτον τὸν ποταμὸν εἶναι βαθυτέρον, ὡς εἰς ἐκεῖνον, τότε τὸ κατωτέρω θλίβεται ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω, καὶ ὅθεν τῆτο πρέπει ὡσαύτως νὰ κινῆται ταχύτερον. ὁ ἴδιος ποταμὸς ἐνδέχεται εἰς εἰς τὸν ἕνα τὸπον νὰ ἔχη ταχύτερον, καὶ εἰς ἄλλον βραδυτέρον· μεταξύ τῶν ἄλλων προέρχεται τῆτο καὶ ἀπὸ τὸν ρύακα, ὅ, πῃ γίνεται σκοτώτερος. τότε τὸ ὕδωρ πρέπει νὰ ἐξογκῶται (φεσκῶνῃ). ἀλλ' ὅθεν ὡς γινῆται τῆτο, τὸ κατωτέρω θλίβεται ὡς ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω. ὅθεν ἀναγκαίως κινεῖται ταχύτερον. λοιπὸν τὸ ὕδωρ λαμβάνει τῆς δυνάμιντε παρόμοια μὲ τὰ λοιπὰ σώματα, ἐν μέρει ἀπὸ τὸ πλῆθος τῆς μορίων τῆς ὕλης τε, καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τῆς ταχυῆτες τῆς κινήσεώς τε. τῆτο τὸ βλέπομεν προφανῶς εἰς τὰς ὑδρομύλους. διότι ἐκεῖ, ὅ, πῃ βαθυτέρον πίπτει τὸ ὕδωρ, τῶσῃ μεγαλητέραν δυνάμιν ἔχει. ὅ, πῃ βαθυτέρον ὅμως πίπτει, τῶσῃ ταχύτερον κινεῖται. ἀλλ' ὅ, πῃ ταχύτερον κινεῖται, τῶσῃ μεγαλητέραν ἀναγκαίως δύ-

να-

ναμιν ἔχει. τὴν ταχυτητα δὲ αὐτῆ πὴν αὐξάνο-
 μιν, αὐ εἰς τὰς μύλας βαίνοντι ἔμποδισεν τὸ ὕ-
 δατος τὸν καταρράκτιον (τὸ σανίδι, ὅ, πρὸ προ-
 τίθεται δὲ νὰ κωλύη τὸ ὕδωρ), καὶ τὸ ἀναγ-
 κάζοντι νὰ ῥέχῃ εἰς τὸν σωλιῶνα (κανάλι)
 δὲ μικρᾶς ὀπῆς. διότι, ὅς ὃ τὸ ὕδωρ ἐξογκᾶ-
 ται, τὸ κατωτέρω θλίβεται ἰσχυρότερον, καὶ κι-
 νεῖται ταχύτερον. δὲ τὸτο οἱ μύλωνες ἰξόρην,
 πῶς νὰ δίδον καὶ εἰς ὀλίγον ὕδωρ μεγαλητέραν
 δύναμιν. ἡ δύναμις τῆ ὕδατος αὐξεται πρὸς τῆ-
 τοις, ὅταν παρῆ εἰς τὸν σωλιῶνα φερασότερον
 ὕδωρ.

§. 30. Ἀπὸ τῆς βαρύτητας τῆ ὕδατος κατα-
 λαμβάνοντι ἀκόμη, ὅτι εἰς καμπύλους σωλιῶνας
 τὸ ὕδωρ ἔχει τὸ αὐτὸ ὕψος, καὶ πρέπει νὰ ἀ-
 ναβαίνῃ πάλιν τὸσον ὑψηλῶς, ὅσον ἔπεσεν.
 ἐδῶ εἰρεῖδεται ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῆς ὑδραυ-
 λικῶν μηχανῶν, καὶ τῆς πηδῶντων ὑδάτων, εἰς
 τὰ ὅποια τὸ ὕδωρ ὀχετεύεται εἰς τὰ κάτω ἀ-
 πὸ τὸ ὕψος δὲ σωλιῶν, καὶ τότε δὲ σφοδρῆς ὀ-
 πῆς ἀναγκάζεται εἰς τὸ πηδᾶν.

§. 31. Ὅταν τὸ ὕδωρ διέρχεται ὑπὸ τῆς
 γλῶσσης, ἢ ῥέχῃ εἰς τῆς ὀπῆς, λαμβάνει
 ὅμοια πάντοτε μόρια τινὰ, καὶ ιδιότητας τῆς σω-
 μάτων, δὲ μέσθ τῆς ὁποίων ῥεῖ. αὐ δὲ εἰσκή
 ἄλας, γίνεται ἀλμυρόν. ἐντεῦθεν γερνῶνται αἱ
 ἀλάτεια πηγαί, ὅς ὃν γίνεται τὸ κοινὸν ἄλας
 τῆ μαγειρείας. αὐ ῥέχῃ δὲ μέσθ ὀρυκτῶν, λαμ-
 βάει ὡσαύτως μέρη τινὰ αὐτῆς. ἀπὸ ἐδῶ ἀνα-
 φύονται τὰ ὀρυκτὰ ὕδατα, καὶ αἱ πηγαί, ἢ τὰ
 ὕδατα τὰ ἰατρικὰ. μερικὰ τῶν ἔχον γερ-
 σιν ὀξείαν (ξυλιῶ), καὶ μὲ ταῦτα μίγνυται
 μόρια σιδήρου ἄλλα ἀλμυρᾶ, καὶ ταῦτα περιέ-
 χουσιν ἄλας χρήσιμον εἰς ὑγίειαν. ὅταν χύσω-
 μιν

εἶναι τὸ ὕδωρ ἰατρικῆς τινὸς πηγῆς ἐπαύω εἰς
 κηκίδας, καὶ λάβη ἐκ τῆς χῶμα μιλανόν, ἢ
 μέλαν, τῆτο δείχνει, ὅτι περιέχει χάλκανθον,
 ὡς αἱ πηγαὶ τῆς Γερμανίας αἱ ἐν Πυρμόντ,
 κτ. ἄλλατα δὲ δέξονται εἰς τὰς πηγὰς τὰς
 Σελτεριανὰς, Σεδλιτιανὰς, κτ. τὸ σελτεριανὸν
 ὕδωρ φημίζεται πολλά, καὶ πωλεῖται συχνά.
 αὐτὸ πηγάζει εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τειβηρῶν
 συμμα εἰς τὸ χωρίον Σέλτερ εἰς οὐα λειμῶνα,
 καὶ ἄπο τῆτο τὸ χωρίον ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα ὕ-
 δωρ Σελτεριανόν. ὑπάρχουσι δὲ καὶ Θέρμαι
 (Θερμαὶ ὕδατα). αὐταὶ πηγάζονται, ἀπὸ αἱ
 πηγαὶ τῶν Θερμαίνωνται ἦτοι ἄπο ὑπόγειον πῦρ,
 ἢ ῥέωσι διὰ μέσθ πυρεῖα λίθου, ἢ θεία, τὰ
 ὅποια τὰ μέρη μεταδιδόασι θερμότητα εἰς τὸ ὕ-
 δωρ, ἐν ᾧ λύονται διὰ τῆς ὑγρότητος. τὰ Θερ-
 μαὶ ὕδατα ὠφελῶν πολλά τὰς ἀρρώστιας, καὶ φι-
 λαδοσίαις. ὅθεν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἄερ-
 γασία τῆ Θεῶ.

Εἴσοτε ἀναφύονται καιναὶ πηγαὶ, αἱ ὅποια,
 καὶ τὴν φαντασίαν τῆς ἀνοήτων, λέγονται, ὅτι
 ὠφελῶν εἰς ὅλας τὰς νόσους. ἔθεν ὀνομάζονται
 ἄπο αὐτὰς πηγαὶ ἰατρικαί. διὰ ταύτην
 τὴν αἰτίαν συνηθίζου νὰ φέρου τὸ ὕδωρ συνη-
 χῶς ἄπο τοιαύτας πηγὰς, καὶ νὰ τὸ πίνου· ἀλ-
 λά ποτὲ δὲν πρέπει νὰ πίνωμεν ἀπὸ τοιαῦτα
 ὕδατα, πρὸ τῆ νὰ δοκιμασῶν ἀπὸ τῆς ἰατρῆς,
 καὶ νὰ δημοσιεύσῶν ὡς ὑγιῆ. οἱ ἀρρώστοι, ὅσοι
 φέρου ὕδωρ ἀπὸ πηγὰς ἀδοκιμάσας, δὲν φρον-
 τίζου τῆ ἀληθεία διὰ τὴν ἀνάρρωσίντων. ἐ-
 πειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὸ τοιαῦτο συλίσταται
 ἀπὸ μέρη ἐπιβλαβῆ εἰς τὸν ἀρρώστον, καὶ συ-
 χνάκις εἶναι ἤδη σεσηπὸς, ὅταν δίδηται εἰς αὐ-
 τὸν, διὰ νὰ τὸ πίνῃ. ἰξόρω παρδείγματα νο-

Fisica popoli.

G

σέν-

σάντων, δὲ θύς ἄποθανόντων, ἀφ' ἧ ἐπιον πολὺ
 ἀπὸ τέτοιον ὕδωρ, καὶ ὅτι τὰς ὑγιεῖς τὰς κατέ-
 λαβε πολλάκις σφοδρότατη γαστρωδυσία, καὶ κω-
 λικὸν ὀδωληρότατον πάθος. τὸτο ἔπικυροῖ μετα-
 ξὺ τῆς ἄλλων καὶ ἡ πηγή, ὅπως ἀνέφω 1792 εἰς
 τὸ Σατιέλλε. οἱ ἀνθρώποι εἰδόξαζον ὡς αὐ-
 τῆς, ὅτι σωηθίζεν οἱ δεισιδαίμονες τὰ δοξά-
 ζεν ἵνα πιαύτας πηγὰς, ὅτι ὁ Θεὸς δηλαδὴ ἐ-
 πρέσασεν τὰ γνηθῆ εἰς τὸτον τὸν τόπον θαυ-
 ματεργήσας, ἵνα τὰ βοηθήσῃ τὰς νόσους τῆς ἀ-
 θρώπων, ἐν ᾧ ἡ γνέσις καὶ ἀρχὴ αὐτῆς ἔφερετο
 καὶ ἄποδοθῆ μόνον εἰς τὰς συνεχεῖς βροχὰς,
 καὶ χιόνα τὰ παρεληλυθότος χρόνου, δι' ἧ ἡ πη-
 γὴ ἀποέκυψεν εἰς φῶς εἰς εἷνα τόπον, ὅπως ἀφύ-
 τερον ἐσκάφη λάκκος, ἵνα τὰ σβενύεν τὸν ἀ-
 σβεσον. εἰς αὐτῷ συεῖρει ἀπειρον πλῆθος
 ἀνθρώπων, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἡ πηγή ἐπήδησεν
 ἀπὸ τῷ γλῶ μὲ εἷνα μεγάλον πάταγον, καὶ ὅ-
 τι ἡ γνέσις αὐτῆς ἀπεκατέστησε πάλιν τῷ ἀρο-
 τέραν ὑγίειαν ἀρρώσων, ὅπως κἀνείας ἰατρὸς
 ἐσὲν εἰδωθήθῃ τὰ βοηθήσῃ. ἀλλ' ὅλα ἐκεῖνα,
 ὅπως διεφήμισαν εἰς τὰς δὴθεις τῷ θαυμα-
 σίαν πηγῶν, εἰρέθισαν ὑπερον παντελῶς ψυ-
 δῆ, καὶ ἐκτὸς τὰτε ἐκ ὀλίγοι, πίνοντες ἐκ τῆ ὕ-
 δατος, ὡς μέπεσον εἰς μεγάλα πάθη. ὁ ἴδιος
 ξενοδόχος, εἰς τῆ ὁποῖα τῷ αὐτῷ ἡ πηγή ἀ-
 νέφω, ἠθιάνθη ἐκ ταύτης κακὰ ἐπόμῃμα. ἐπειδὴ
 ἐνέσῃσεν ἔπικινδυῖως μὲ ὅλας τὰς ἐν τῷ οἴκῳ
 τα, πινὼν πολὺ ὕδωρ ἀπὸ αὐτῷ. καὶ ἄλλοι ἐ-
 λαβον ἄλλας ἁφύρας νόσους, ἐξ ἧ ἐκινήθη τὰ
 γεμίση ἀπὸ πέτρης, καὶ χῶμα τῷ πηγῶν, ἵνα
 τὰ μὴ βλαβῆ καὶ ἄλλος εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ καὶ τὰ
 μὴ ἄποθανῆ. ὅθεν δὲν πρέπει τὰ δίδωμῃ πί-
 σιν εἰς τιαύτας πηγὰς ποτὲ, ἀπὸ τῆ τὰ τὰς

δη-

δημοσιόσων οἱ ἰατροὶ ὡς ὑγιεῖς καὶ συχνῶς συμβαίνει, μὴ παρέλθωσιν μερικῶν ἐβδομάδων, κἀνείας νὰ μὴ ἀναφέρῃ πλέον πᾶρ' αὐτῶν, ἀν' ἢ κατ' ἀρχὰς οἱ ἀνόητοι ἔκαμνον τόσον μεγάλον θόρυβον, ἐρχόμενοι εἰς αὐτάς.

§. 32. Εὐρίσκονται καὶ πηγαὶ μεμιγμύαι μὲ πολλὰ μέρη χαλκῆ. ἔρτεῦθον δῆλον, ὅπως μερικαὶ πηγαὶ μεταβάλλουσιν εἰς χαλκὸν καὶ τὸ φαινόμενον τὸν σίδηρον, ὅ, πᾶ ρίπτεται μέσα εἰς αὐτάς. δηλαδή ἐκεῖ λύονται τὰ μέρη τῆ σιδήρου τῶν εἰσεφοθέντων σωμάτων, καὶ, τότε γινόμενα, προσκολλῶνται εὐθὺς εἰς αὐτὰ μέρη χαλκῆ. καὶ ἔτω καλύπτεται παντάπασιν ὁ σίδηρος ἀπὸ χάλκινα μέρη, ὡς φαίνεται πῶς μεταβλήθη εἰς χαλκόν. τοιαῦται πηγαὶ χαλκῆ εὐρίσκονται εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. ἐκεῖ κατασκευάζον ἀπὸ σίδηρον ἀγγεῖα διαφόρων μεγέθους, καὶ χήματος, καὶ τὰ μεταβάλλουσι καὶ τὸν ῥηθύντα τρόπον, δια' τῆς τῆ χαλκῆ πηγῆς. Περὶφημότεται εἶναι αἱ Νέσσωλικαὶ πηγαὶ εἰς τὴν ἀνω Οὐγγαρίαν, ἐν μίλιον μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως Νέσσωλ, εἰς τὸ εὐρύχωρον μεταλλεῖον τῆ χαλκῆ. ὡσαύτως ἔχει καὶ τὸ ὕδωρ, δια' τὸ ὁποῖον λέγουσιν ὅτι μεταβάλλει εἰς λίθους τὰ σώματα, ὅσα ρίφθῶσι μέσα εἰς αὐτό. διότι κυρίως τὰ σώματα καλύπτονται ἐκεῖ μὲ μίαν λιθώδη ὕλην.

§. 33. Παῦν σῶμα μέσα εἰς τὸ ὕδωρ χάνει ἀπὸ τῆς βαρύτητός τῆς τόσον, ὅσον εἶναι τὸ βάρος τῆς ὕδατος, τῆ ὁποίας τὸ χάσμα καταλαμβάνει τὸ σῶμα ἤδη. τὸ ἐξῆς πείραγμα ἀναπτύσσει τὸ λεγόμενον. ὅταν ἀπὸ τὸ φρέαρ σύρωμεν εἰς τὴν ἀνω κάδδον, γεμάτην ὕδατος, ἐφ' ὅσον δέρεσκεται αὐτὸς εἰς τὸ ὕδωρ ἀκόμη,

εἶναι ἐλαφρότατος. εἰδὺς ὁμοῦς ὡς φθᾶση ἐπαύω εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς ὕδατος, ἔχει ὀλίγη τὴν βαρύτητα. δηλονότι ὁ κᾶδδος ὠθεῖται ἀπὸ τὸν τόπον τὸν ὅσον ὕδωρ, ὅσον χωρεῖ τὸ δῆγμα τῆς. τῆτο τὸ ὕδωρ τὸν ὑποσπείζει, καὶ τὸν κάμνει τόσῳ ἐλαφρότερον, ὅσῳ αὐτὸ εἶναι βαρὺ. ἐπειδὴ αὐτὸ ἔχει ἀπὸ ἄλλα τὰς ὅσον βάρος, ὅσον ἔχει ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸ ἐποῖον πληρᾶται ὁ κενὸς κᾶδδος, εἰς ἀνάγκης, ἐφ' ὅσον δέρεσκεται εἰς τὸ ὕδωρ, πρέπει νὰ γῆ τὸν ἐλαφρότερος, καὶ μόλις εἶναι τόσον βαρὺς, ὅσον κενὸς ὢν. ἔτις ἔχουσι καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ροῶδεις ὕλαι. εἰς κᾶθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς χάνει τὸ σῶμα τόσον ἀπὸ τὴν βαρύτητα, ὅσον σαθμάται ἢ ρόσῃ ὕλῃ, ὅ,περ πληροῖ τὸ δῆγμα τῆς.

Χρῆσις τῆς δεισδαμομίας.

§. 34. Ἀἱ κάμωμεν ἡδὴ χρῆσιν ταύτης τῆς διδασκαλίας ἐναντίον μερικῶν δεισδαμόνων μαθητῶν. εἰς τὰς ἐπισημοτάτας συναρθεμεῖται ἡ δοκιμασία διὰ τῆς ὕδατος, ὅ,περ ἐμεταχειρίζοντο ποτὲ εἰς ἔρδναν τῆς μαγείας. εἰς τὰς παρὸ ἡμῶν κείρας ἐφαντάζοντο ὅχι μόνον κοινοὶ ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ τὰ κελτεῖα, ὅτι ὅλαι αἱ μάγιασαι ἐπλεον ἐπαύω εἰς τὸ ὕδωρ. ἀπὸ ἀγνοιαύτων ἐδόξαζον, ὅτι τὰ σῶματα τῶν μαγιστῶν εἰς τῆς κοινωνίας των μετὰ τὸν δῆβρον ἐλάμβανον ἄλλας ιδιότητας, ἐν αἷς περιείχετο καὶ εὐὸ νὰ γίνωνται ἐλαφρότεροι ἀπὸ τὸ ὕδωρ. ὅθεν ἂν ἐφαίνετο εἰς αὐτὰς ὑποπτος κάμμία γραῖα εἰς τὰ ἐρυθράτης ὀμμάτια, ἢ, ἂν διαβάλλοντο ἄλλοι ἀνθρώποι, ὡς μετερχόμενοι τὴν μα-

μαγείαν, τὰς ἐδοκίμαζον ὅτι τὰ ὕδατος ὅτι νὰ ἀνακαλύψωσιν ἄνω, ὅτι ἦσαν ἀθῶοι, ἢ ὑπόδουσαι. ὅταν τὴν ἐμεταχειρίζοντο, ἐπατήσαν ὁμοίους τύπας. ὁ ἁβεληθεὶς ἐφέρετο προπότερα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ὁ ἱερεὺς ἐλειτέργει, καὶ ἐξώρκει τὸ ὕδωρ, ὅτι νὰ δείξη τὴν δυνάμιν τε μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀθωότητος, ἢ ἐνοχῆς τῆς ἐγκληθούτος. ὕπερον ἐφέροντο οἱ δυσυχεῖς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐδύναντο οἱ μεγάλοι δάκτυλοι τῆς χειρῶν των σαυροειδῶς μὲ τὰς μεγάλας δακτύλας τῆς ποδῶν, καὶ ἔτι ἐρρίπτουτο μέσα γυμνοί. μόνον εἰς τὰς γυναῖκας ἐπέβηπετο νὰ σκεπάζωσι τὸ σῶμά των μὲ τὸν ὑποχίτωνα. τὰς βυθίζουσας τὰς ἐνόμιζον ἀθῶας. τὰς ἄλλας ὁμως, ὅπως ἐπλεον ὅτι τὰ ὕδατος, ὑπόδουσας, καὶ τὰς κατεδίκαζον εὐθὺς εἰς τὸ νὰ καὲν ζωντανοί. ὅτι νὰ μὴ πνίγωνται οἱ ἀθῶοι εἰς τὸ ὕδωρ, ἐδύναντο ὅτι τὸν λαιμὸν καθύπερθε, τὸν ὁποῖον ἠθέλον νὰ δοκιμάσεν, χοινί, ὅτι τὰ ὁποῖα ἔσυρον εὐθὺς ἔξω πάλιν ἐκείνας, ὅπου ἐβυθίζοντο. αὐτὸ ἐγένετο ἡ δοκιμασία εἰς ποταμὸν, δύο ἀνδρωποὶ, ἀπὸ τὰς ὁποῖας ὁ εἰς ἐσέκετο εἰς τὴν μίαν, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν ἄλλην ὁχθὴν τῆς ποταμῆς, ἐβάσταζον τὸ πέρασ τῆς χοινί εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ προσεῖχον εἰς τὸν ῥιφθούτα μέσα εἰς τὸν ποταμὸν, ὅτι νὰ μὴ πνιγῆ. Ἀλλὰ τὸ πλεον ὅτι τὰ ὕδατος, καὶ κατεβυθίζεσθαι τὰς δυσυχεῖς προήρχετο ἀπὸ τυχηρᾶς αἰτίας. ἰξόρομυ, ὅτι καθε σῶμα γίνεταί εἰς τὸ ὕδωρ τόσῳ ἐλαφρότερον, ὅσον σταθμάται τὸ ὕδωρ, ὅπως ἀπώθειται ἀπὸ τὸν τόπον. ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὡθεῖ ἀπὸ τὸν τόπον ἐκεῖνον σχεδὸν τόσον ὕδωρ, ὅσον βάρος ἔχει αὐτό. ἄρα ἰσορροπεῖ σχεδὸν μὲ τὸ ὕδωρ,

καὶ μὲ μερικὰς κινήσεις πλέει εὐκόλως ἐπ' αὐτὸ εἰς
 αὐτό. πρὸς τέτοις ἐκείνοι οἱ ἑλεεινοί, οἱ ῥιπτό-
 μωροι εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπληρῶντο φόβου, καὶ φρίκης.
 Ἐὰ τὸν φόβον τῶν ἐπνεον βαθέως, καὶ δι' αὐτὰ
 τέτα ἕξ ἀγνοίας τὸ πλόσιμον ἐγένετο δὺκολώ-
 περον· διότι δὲ θύς, ὡς ὁ ἀνθρώπος εἰσπνεί τὸν
 αἶρα, ἐκτείνονται οἱ πνέμονες ἀπὸ αὐτὸν. ὅ-
 θεν τότε ἀπωθεῖ ἀπὸ τὸν τόπον ἀκόμη ὡσμ-
 σότερον ὕδωρ, καὶ μὲ τέτο γίνεται τὸσον ελαφρό-
 τερος. ὅθεν καὶ φυσικὸν λόγον ἔλατρεῖται ὅτι
 τὰ ὕδατος χρόνον τινά. καὶ ὁ ἔσπος τὰ δύνεσθαι
 προσέτι συεισέφερν ὡσαύτως πολὺ εἰς τέτο.
 διότι, ἐν ᾧ συεδύνοντο οἱ μεγάλοι δάκτυλοι
 τῆς χειρῶν καὶ τῆς ποδῶν, αὐτοὶ ἔκειντο εἰς μῆ-
 κος ὅτι τὰ ὕδατος, δι' ἃ τὸ πλόσιμον ἐξδύμα-
 εῖζετο. ὁ ὑποχίτων τῆς γυναικῶν ἦτον ὡσαύτως
 μέσον τὰ νὰ ἔλατρεῖται πλέεσαι, ἔλα νὰ καὶν
 ὑστερον ἀσφαλέςερον. εἰς τέτο δὺκόλως παρεισέ-
 θευε καὶ ἡ ἀπάτη. διότι, ἀν' οἱ βασάζοντες τὸ
 χοινίον, τὸ ἔσυρον μόνον ὀλίγον, δὸν ἐδύατο
 νὰ καταβυθιδῆ ὁ ἔλαβληθεῖς. ὡσε καὶ ἀν' συε-
 βαινε φυσικώτατα νὰ πλέεν οἱ δοκιμαζόμενοι,
 μ' ἔλον τέτο οἱ τότε κερταὶ ἀπὸ δὺήθειά των ἐ-
 νόμιζον τὰς ἀθώας ὡς μάγας, καὶ τὰς κατεδίκα-
 ζον εἰς τὴν φρικτὴν τιμωρίαν τὰ νὰ καὶν ζων-
 τανοί. Ἡ δεισιδαιμονία, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἠμπο-
 ρεῖ νὰ κάμη συυθήκην μὲ τὸν ἔλαβολον, καὶ μὲ
 τὴν δυνάμιν αὐτῆ νὰ γοητεύῃ, καὶ νὰ μαγδύῃ,
 ἠκμασε μάλισα εἰς τὴν Γερμανίαν ὅτι Καρόλε
 τὰ μεγάλου. τὰ κακὰ, ὅσα ἔγειναν τότε ἐν τῇ
 διωγμῷ τῆς μάγων, καὶ μαγιστῶν, καὶ πόθεν
 ποροῦλλον, ἀναγνώτω ὁ εἰδὼς τὸν Γερμανὸν Βα-
 ρθέρου περὶ μαγείας εἰς τὸ ἀ. μέρος τῆς και-
 ρῶν διηγήσεών τε περὶ φαντασμάτων. καθὼς εἰ-
 κά-

κάζω περὶ τῶτον τὸν καιρὸν προῆλθον εἰς τὸ φῶς, ὅτι δυσυχία πολλῶν χιλιάδων, καὶ ἡ ὀπιβόητος ἀλοιφή τῶν μαντισσῶν. μερικοὶ συγγραφεῖς εἰδόξαζον, ὅτι σωίσατο ἀπὸ τῶν σέαρ φονεῦσάντων παιδίων, καὶ γαλῶν, κυυῶν, ὄνων, καὶ λύκων. εἰς ἐμὲ ὁμῶς φαίνεται πιθανώτερον, ὅτι καπεσκιάζετο ἀπὸ τὸν μέλανα ὑοσκύαμον. μὲ ταύτῃ τῇ ἀλοιφῇ ἀλείφοντο ἐκεῖνοι, ὅ,περ ἤθελον νὰ παρέρθωσιν εἰς τὰς συυελόσεις τῆ δαβόλα, καὶ τῆ παιδικῶν τε. ὅταν ἀλείφον μὲ αὐτῇ ἱκανῶς τὸ σῶμά των, τὸ ὅποιον ἐγίνετο μάλις εἰς τῇ ἀμαχάλῃ, ἐσπέρας τῇ φθασμονῇ τῆ Μαΐου περιέπλον εἰς τὰ μαγειρεία ὡς ἔξω φρενῶν ἐπαύω εἰς σάρωθρα (σκάπας), καὶ πτύα τῆ πυρός, καὶ τέλος πάντων παντάπασι κεκμηκότες κατεκλίνοντο εἰς τῇ ἐσίῃ, ἢ εἶρπον εἰς τὸ καμίνι, δεῖ νὰ προσμείναν ἐκεῖ τῇ ἀνοδόντων δεῖ τῆς κάπνης (καπνοδοχεῖς). ἡ ἀλοιφή ἐνήργει τόσον, ὡς οἱ δὴθεῖς ἐπιπτον εἰς εἰδός τι ἐκσάσεως, καὶ ἀναιδησίας, καὶ ἔπως ἐγίνοντο παίγνιον τῆς ἀγρίας, τεταραγμένης, καὶ ἠδονικῆς φαντασίας των, εἰς τὴν ὅποιαν ἐνόμιζον, ὅτι ἔβλεπον καὶ ἠθαύοντο ὅλα, ὅσα ἐπρόσμεικαν εἰς τῇ συυελόσιν μὲ τῆ δαβόλα καὶ τῆ παιδικῶν τε. ἡ φαντασία των τόσον ὑψέτο, καὶ ὑπερέβαινε τῇ σφαιραύτης, ὡς εἰς τὸ βασανιστήριον ἐξεφάνεν ὅλα ὡς ἀληθινὰ, ὅσα ὠνειροπόλησαν περὶ τῆ συυελόσεων μὲ τῆ δαβόλα, καὶ δεῖ τῆτο κατεκαίοντο εἰς τῇ πυραύ. ἡ χηῆσις τῆς ἀλοιφῆς ἔβλαπτεν ἀναμφιβόλως τῇ ὑγίειᾳ. ἴσως ἐνήργει εἰς τὴν ὄρασιν, καὶ ἔκαμνε λημῶντα καὶ ἐρυθρὰ τὰ ὄμματα ἐκεῖνων, ὅ,περ τῇ ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὴν νεότητά των. διότι οἱ ἀνθρώποι ἔωρεπε νὰ ἔχεν

λόγον, δι' ὃν μάλισα αἱ γυναῖκες μὲ λημῶνται καὶ ἐρυθρὰ ὄμματα ἐνομίζοντο μαύτισσαι, καὶ ἐφέροντο εἰς τὸ βασανιστήριον, καὶ ἀπὸ ἐδῶ εἰς τὴν πυρᾶν.

Μάλισα ηὔξησεν ὁ διωγμὸς τῶν μαγισσῶν εἰς τὸν 15. καὶ 17. αἰῶνα. τὰς ὠμότητας, ὅσαι ἐγείναν ἀπανθρώπως εἰς ἐκεῖνο τὸ μέγα δράσημα ὡς πρὸς τὴν δεισιδαιμονίαν εἰς τὴν γοητείαν, καὶ τέχνας τῆς ἄβουλας, δεῖν ἠμπορῶ τῆ ἀληθείᾳ νὰ τὰς ἀναφέρω χωρὶς φρίκης. πρὸς τὸ τέλος τῆ 16. αἰῶνος τῆ 17. Δεκεμβρίου ἐν ἔτει 1484. ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος ὁ 6. ἐδημοσίωσεν μίαν βούλαν, δι' ἧς ἀρχίσεν ἐκ νέου νὰ ἀνάπτῃ ὁ διωγμὸς τῶν μαύτων καὶ μαυτισσῶν. καὶ τὸ πληρεξέσιον, ὅ,πᾳ ἔλαβον δύο βασανιστὰ ἀπὸ τὸν Πάπαν, ἐφέροντο ἀνδρωποὶ ἀπὸ κάθε κλάσιν εἰς τὸ βασανιστήριον, ὅσοι ἐφαίνοντο ὑποπτοὶ, καὶ ἀνάπτοντο πυρᾶν δι' αὐτὰς. μήτε τῶν δεκαετῶν ὑπόπτων παιδίων ἐφείδοντο. διότι καὶ μικρὰ αἰτία ἦρκει εἰς τὸ νὰ ἐγκαλέσῃ τὰς ἀνθρώπους, ὡς κοινωνήσας μὲ τὸν ἄβουλον. ἀν' εὐρισκόν οἱ διώκται τῶν μαγισσῶν ἀνθρώπους μὲ λημῶνται, καὶ κόκκινα ὄμματα, ἢ μὲ συκλωξημύδας ὄφρυς, ἢ καὶ τοῖχτες, τῶν ὁποίων τὸ σῶμα διέσπρεπε μάλισα, ἢ οἱ ὅποιοι κατὰ τινὰ τύχην ἐπλήθυν πολλὰ, ἐνόμιζον, ὅτι δικαίως τὰς ἐγκάλεον ὡς ἔχοντας μυσικῶν συναστροφῶν μὲ τὸν ἄβουλον, δικαίως τὰς ἐβασανίζον, καὶ δικαίως τὰς ἐκαίον ζωντανὰς. ὁ διωγμὸς ἐξαπλώθη τότε καὶ εἰς τὰς δύο ἐφεξῆς αἰῶνας εἰς τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης. ἀν' ἡμῶν ἐνα πολλὰ μέτερον λογαριασμὸν, ἠμπορέμεν νὰ εἰπῶμεν μὲ βεβαιότητα, ὅτι ἐν-

τὸς εὐὸς μόνος αἰῶνος ἐκάησαν εἰς τὰς πυράς ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἀθῶων.

Τότε ἐδόξαζον σχεδὸν κοινῶς, ὅτι ὁ δῆβολος διεπύρει τὰς μαγίσσας ἐπὶ τῷ ὕδατος. ἄλλοι δὲ, ὅτι ὁ Θεὸς, δὲ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν κακίαν των. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔπρεπε νὰ θαυματουργῇ πάντοτε, αὐτὸ δὲ τῆς παντοδυναμίας τε ἤθελε νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς ὑπόδουύς εἰς τὴν δὲ τῷ ὕδατος δοκιμασίαν, τὸ ὁποῖον παντάπασιν ἐναντιῆται εἰς τὰς νόμους τῆς αἰωνίως σοφίας, ὅπως αὐτὸς φυλάττει διοικῶν τὸν κόσμον.

Ὁ Καῖσαρ Κάρολος ὁ 5. δὲ νὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τὸς ἀθῶους, ἐμεταχειρίθη δόλον, ὁ ὁποῖος ἔλαβεν δῖτυχῇ ἐκβασιν. αὐτὸς ἔδωκε δηλαδὴ εἰς τὸ πολίχνην τῆ Βελγίως Οὐδεβάτερ, ἢ μακρὰν τῆ Οὐλφαιέπτε, τὸ προνόμιον τῷ νὰ σαθμῶνται ὅλοι τῆς μαγείας οἱ ὑποπτοί, καὶ νὰ ἀπολύωνται, ὅσοι ἦσαν βαρεῖς ὑπὲρ 30 λίβρας. διότι τότε ὑπέθετον ὡς βέβαιον, ὅτι ὁ δῆβολος κάμνει τὰς μαγίσσας ἐλαφράς, καὶ ὅτι αὐταὶ δευὲν ἦσαν βαρεῖς ὑπὲρ 30 λίβρας. εἰθὺς λοιπὸν ὡς ἐδόθη τὸ βασιλικὸν προνόμιον εἰς ἐκεῖνο τὸ πολίχνην, σωέθειον πανταχόθεν ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ Βέλγηον, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ἀπὸ ὅλλω τὴν Γερμανίαν μυροί τῆς μαγείας ὑποπτοί, καὶ δευὲν ἐμέξεν δὲ τίποτε τὰ πολλὰ ἐξοδα τῆς ὁδοιπορείας, ἐλπίζοντες, ὅτι μὲ τῷτο ἐδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὰς βασάνους, καὶ τὴν πυράν.

Αἱ τελεταὶ αἱ ἐν τῷ σαθμᾶσαι ἀπατηρέμεναι ἦσαν αἷδε. οἱ ἐγκληθέντες ἔπρεπε νὰ γυμνωθῆν, ἐπὶ παρυσία ὅλων τῶν κειτῶν, καὶ νὰ ἐρῶνηθῆν. αἱ μαῖαι ἔπρεπε νὰ πλυθῶν τὰς γυναικας, νὰ τὰς κτονίζῃν μὲ κενὸν κτενί, καὶ

καὶ τὰ τὰς ἐρδυνᾶν ἀκρῶς, αὐτὸ δὲ εἶχον ἐπ' ἀνωτων γραμμάτιον μαγικόν, ἢ κἀνεία ὑποπτον σημεῖον εἰς τὸ σῶμά των, καὶ ἐν τῷ ἐπρόβαλλον εἰς αὐτὰς καὶ χαφόρας ἐρωτήσεις· αὐτὸ τὸ βάρος των δὲ ἐλαττώτο ὑπὸ 30 λίβρας, ἀπελύοντο, καὶ ἐλάμβανον μίαν μαρτυρίαν τῆς ἀθρόπότητος των, ἐσφραγισμένῃ μετὰ τῆς σφραγίδας τῆς πόλεως.

Δέξατε τῆς Θεῶ! ὅτι παρήλθεν ὁ φρικτὸς καιρὸς τῆς διωγμῆς τῆς μαγισσῶν, καὶ ὅτι διὰ τὸ φῶς, ὅ,περ ἀνάπτει ἡ Φυσικὴ, ἐδιώχθη τὸ σκότος τῆς λογικῆς, καὶ ἐκρημνίσθη ἡ ἠλίθιος δεισιδαιμονία. ὡς τὸσον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δεισκονταὶ καὶ τῷ σήμερον ἀνθρώποι ἀνόητοι, ὅ,περ μεταχειρίζονται τῷ δοκιμασίῳ τοῦ ὕδατος, καθὼς μᾶς διηγείται μίαν παιδίῳ λυπηρᾷ ἰσορείῳ ἢ ἐφημερίῳ τῆς Στουτγαρδίας τῆς ἔτις 1777.

§. 35. Ἐπειδὴ ἀναφέρομεν τὸν βυθισμόν τῆς σωμάτων εἰς τὸ ὕδωρ, ἀς εἰπῶμεν ἀκόμη καὶ διὰ τὸ βῆτυρον τῶν μαγισσῶν, τὸ ὁποῖον λέγουσιν, ὅτι κατακάθεται εἰς τὸ ὕδωρ. τὸ λίπος, λέγουσιν, πλέει πάντοτε ἐπάνω. ὅμως τὸ βῆτυρον τῆς μαγισσῶν καταδύεται εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ τῆτο νομίζεται ὡς ἀσφαλῆς δοκιμασία, ὅτι κατεσκόβαθη ὑπὸ αὐτῆς. ἀλλὰ εἶναι λογισμοὶ μαρῶν. καθὼς μαγεία καθ' ἑαυτῇ δὲ ὑπάρχει, ἔγω δὲ ὑπάρχει καὶ τὸ βῆτυρον τῆς μαγισσῶν. αὐτὴ ἢ κατάδυσις αὐτῆς εἰς τὸ ὕδωρ τὸ ὠρεασαίνῃ ὡς βῆτυρον τῆς μαγισσῶν, ἢ μπορῶ καὶ ἐγὼ, καὶ καθεὶς ναὶ κάμωμεν τοιαύτον βῆτυρον. διότι, ἐπειδὴ τὸ ἄλας ἔχει βάρος ὀρεασότερον τῆς ὕδατος, ἀς ἀλατίσωμεν μόνον πολλὰ τὸ βῆτυρον, καὶ δι' αὐτὸ καταβυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ, ὡς βαρύτερον σῶμα

τῆτε γινόμενον. λοιπὸν ἀτόπως νομίζεται ὡς βέτυρον μαντισῶν.

§. 36. Ὅλοι ἰξόρην, ὅτι ὁ ἐν τῷ ὕδατι πνιγὴς μεθ' ἡμέρας τινὰς ἀναβαίνει εἰς τὰ ἄνω, καὶ πλέει ἐπὶ τῆς ὀψιφανείας τῆς ὕδατος. οἱ δεισιδαίμονες θεωροῦν τῆτο ὡς θαῦμα, καὶ ἀποδίδου εἰς τὸ ὕδωρ, δεῦν ἰξόρω, ὁποῖαν μυστικῶν καὶ λογικῶν δυνάμιν τε νὰ ἀπώθῃ ἀφ' ἑαυτῆς τὸν ἀνθρώπον μετὰ τινὰς ἡμέρας. τῆτο ὁμως συμβαίνει καὶ φυσικώτατον λόγον, καὶ καταλαμβάνεται εὐκολα. ἡκίστα μὲν, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἔχει σχεδὸν τὴν αὐτὴν βαρύτητα μετὰ τὸ ὕδωρ. ἐπειδὴ σχεδὸν ὡθεῖ τόσον ὕδωρ ἀπὸ τὸν τόπον, ὅσον εἶναι αὐτὸ βαρὺ. ὅθεν καὶ εἰς τὸ ὕδωρ ἔχει πολλὰ ὀλίγον βάρος, ἢ δεῦν ἔχει βάρος παντελῶς. εὐθύς ὡς εἰς τὸ ὕδωρ τὸ σῶμα ἐξογκωθῆ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον γίνεται, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ σήπηται, τὸ πειραστότερον ὕδωρ πῶρα, ὅ,πῃ ἀπώθῃ ἀπὸ τὸν τόπον, εἶναι βαρύτερον ὡδῶν αὐτό. δι' αὐτῆς γίνεται τὸ σῶμα ἐλαφρότερον, καὶ πρέπει νὰ ἀναβῆ εἰς τὰ ἄνω, ἀν ἔως πῶρα ἔκειτο εἰς τὸν πυθμῆνα, καὶ νὰ πλέῃ ἐπὶ τῆς ὕδατος. καὶ αὐτὸ τῆτο συμβαίνει εἰς τὸ πνιγὸν σῶμα. τῆτο μετὰ μερικὰς ἡμέρας ἀρχίζει νὰ σήπηται. μετὰ τῆτο ἐξογκᾶται πειραστότερον καὶ δεῦν γίνεται βαρύτερον. ὅθεν ἀπώθῃ πειραστότερον ὕδωρ ἀπὸ τὸν τόπον, παρὰ προτίτερα, καὶ γίνεται ἐλαφρότερον ἀπὸ τὸ ὕδωρ. ὅθεν ἀναβαίνει εἰς τὸ ὕψος.

§. 37. Εἰς τὰς μερίας τῶν ἀνθρώπων τὰς περὶ τῆς ὕδατος ἀνήκει καὶ ἡ δόξα, καὶ τὴν ὁποῖαν μερικοὶ ποταμοὶ πρέπει νὰ λαμβάνου καθεὶ χρόνον ἀποθαμμύον. οἱ δεισιδαίμονες λέγουν, ὅτι τὸ ὕδωρ αὐτῶν ἔχει ἰδιαιτέραν τινὰ

ιδιό-

ιδιότητα τῆ νὰ συναρπάξῃ τὸν ἄνθρωπον, ἢ νὰ μὴ τὸν ἀφίγη πάλιν, δοξάζοντες, ὅτι ἀνδρὰ πολλὰ δὲν ἔλαβε κἀνεία ἀποθαμνύον, τὰράττειται, καὶ κάμνει ροίζον. ἀλλ' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχουσιν εἰς τὴν φαντασίαν, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ πισδέωμεν ποτέ.

Κατὰ τὴν γνώμην μὲν ἡ τοιαύτη δεισιδαιμονία προήλθεν ἀπὸ τῆν ᾠδότηρσιν τινῶν, ὅτι εἰς μερικὰς ποταμὰς πνίγονται φρασότεροι ἄνθρωποι, καὶ προτίτερα, ᾠδὰ εἰς ἄλλας. ἀλλὰ τὸτο εὐκόλα τὸ ἐξηγήμεν. εἴας ποταμὸς ἔχει ἐπίστε τόπας ἀπατηλὰς, βάρθη ἀσυλήθη, καὶ μικρὰς σύρτεις ἢ σκοπέλας, ὅ,πας δὲν δέρισκονται εἰς ἄλλον. ὅταν ἐμβαίη τινὰς εἰς τὸν τοιαύτον, δὲν νὰ πλόση, ἢ δὲν νὰ περάση, καὶ δὲν προσέχη, ᾠδασύρεται, καὶ πνίγεται. ὅθεν ὁ δεισιδαίμων τὸν ὑποπτύεται, καὶ φοβεῖται. ὁ ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ πνιγῇ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ διότι παγώνων προτίτερα οἱ πόδες τὰ τὸτο προξενεῖ ἑμεγάλην συσολίω τῆν ἀγγείων τὰ αἷματος, καὶ ἐντεῦθεν κυριδέεται ἀπὸ ἀποπληξίαν, ἢ ἱλιγγον. ἡ δυσυχία συμβαίνει ὡσαύτως καὶ εἰς ἐκείνας, ὅ,πας λέονται συχνὰ εἰς τὸν ποταμὸν, ὄντες ἀπειροὶ τὰ πλέειν καλῶς. ἀν' ἀλλέως εἴας καλὸς κολυμβητὴς, πολλὰ ἀναμμέντος, πηδὰ εἰς τὸ ὕδωρ, τὰ νεύρα τὰ ἀποναρκώνται εὐκόλα δὲν τὴν αἰφνιδίαν μεταβολίω τοῦ καύματος εἰς ψέχος· καὶ τότε ἐπιπίπτει ασυμῶς εἰς αὐτὸν, καὶ πρέπει νὰ πνιγῇ. λοιπὸν τοιαῦται δυσυχία, ὅ,πας σινέβησαν συχνὰ εἰς εἴας ποταμὸν, ἔδωκαν ἀναμφιβόλως ἀφορμὴν εἰς ἐκείνων τὴν ἀπατηλὴν δόξαν.

Ἡ ἀνοκσία τῆν κοινῶν προχωρεῖ ἀκόμη περαιτέρω. διότι ἐπι φέρεσιν ἀνοήτες λογισμὰς, ὅτι

ὅτι εἰς τὸ τοιαῦτον ὕδωρ διαβίβασι Νηρηίδες, ἐπιβελύσσαι τὴν ζώην τῆς ἀνθρώπων. ἢ ἀνόητος αὕτη δεισιδαιμονία κυριόει ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον πολλὰς, οἱ ὅποιοι φαντάζονται τὰς Νηρηίδας ὡς λογικὰς, καὶ πληθύνοντας παρόμοια μὲ ἡμᾶς τὸ γένος τῶν διασυνυσίας, καὶ διαιωμύνας ἐν ὕδατι.

Ἀλλὰ ποῖος δὲν γελᾷ διὰ παρομοίαν μύθους; βέβαια ἐκεῖνος, ὃς, που θέλει νὰ πισθῆ εἰς ἀράγματα ἀνύπαρκτα, σερεῖται τῆς πέντε αἰδήσεών τε. ἴσως ὁ μῦθος προήλθεν ἀπὸ τὰς μὴ καλῶς νοηθεύσας μύθους τῆς παλαιῶν ποιητῶν, οἱ ὅποιοι ἔπλαττον μερικὰς θεότητες, διατειβέσας εἰς ποταμούς, καὶ πηγὰς. ὡς τόσον δυσυχία εἶναι τὸ νὰ δοξάζωσι πολλοὶ τὰ τοιαῦτα σφαλερῶς, καὶ νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸν πολλὰ ἀνόητον φόβον τῆς ἀνυπάρκτων ἀπὸ τὰ νὰ βοηθῶν τὸν δυσυχῆ πλησίον, ὅταν ζητῆ βοήθειαν εἰς εἷνα τόπος ὀπιβρόντων διὰ τὰς Νηρηίδας.

Διήγησις.

Οὐ γὰρ πολλὰ χρόνια τὸ δημόσιον ἀμάξι (ἢ πύρα) διγῆκεν ἐσπέρας ἀπὸ μίαν πόλιν μὲ μερικὸς ζεύγος. διὰ τὴν κακικαίαν, καὶ τὴν πολλὰ κακίαν ὁδὸν, καὶ τὴν ἰσχυρὰ τὴν σκιτεσιπᾶτιν, ἐπληρώθη ὁ ἀμαξεύς, καὶ ἔρχεται ἀπὸ λάδρας εἰς ὕδωρ, τὸ ὅποιον δὲν ἀπέχει πολλὰ ἀπὸ ἐν χειρίον. διὰ τὸ ἀγνοεῖν τῆς ἐκεῖ ὁδῶν, καὶ ἀπασιθεῖς ἀπὸ τὸ σκοπὸς τῆς ἰσχυρῆς, ὁ ἀμαξεύς ἀναξέπει τὸ ἀμάξι ἀπὸ ἐν ὕψος. εἰ ζεύγος πίπτει ὅλοι ὅμως ἀπὸ τὸ ἀμάξι εἰς λίμνην γεμάτην πηλῆ καὶ ἰλύος. ὁ ἀμαξεύς κρημνίζεται ὡσαύτως εἰς τὴν λάκκον, καὶ κῆται ἔτις ὑποκάτω εἰς εἷνα ἀπὸ αὐτῆς, ὡς δὲν δύναται γὰ σπασθῆ, ἀν καὶ ἀγωνίζεται μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τε. καὶ ἤδη ἐγείρεται μία ἐλεεινὴ κραυγὴ καθῆς κράζει, ὅσον τῶ ἐπίξέπυσιν αἱ δυνάμεις τε, ζητῶν βοή-

βοήθειαν ἀκύνεται τῆς δυσυχῶν αἰ φωναὶ εἰς τὸ ἐγγυὲς κεί-
 μνον χεῖρον. εἷας ἄπο τῆς κατοίκου, ἰσάμηνος κατὰ τύ-
 χλῶ ἐμποροῦσιν πῆς θύρας τῆ οἴκου, ἀκύντας ἐρωτῶν τλῶ
 κρυγλῶ, καλεῖ τῆς γείτοιάς τε, ἄρα γὰ ἀκύνει ἑμῶ μὲ
 αὐτὸν τῆς ὀλολυγμῆς. σινερχονται ἄρα τῆτο πολλοί, καὶ ἀ-
 κρωῖται τῆς ὀδωπρῶν φωτῶν ἀλλὰ κἀκύντας ἀπ' αὐτῆς δεῦ
 ζέχει ἐρωτῶν εἰς βοήθειαν τῆς δυσυχῶν, μῆτε θέλει γὰ
 πλησιάζει εἰς τὸν τόπον, ὅθεν ἤρχοντο οἱ ἐλεητοὶ τῆτοι,
 φραταζόμενοι κατὰ τλῶ δεισιδαίμονια δῶθειάτων, ὅτι αἱ
 Νηρηίδες ὠλολοζον, ἀσπιδάζουσαι γὰ δειλιάσασσι μὲ τῆς ἐ-
 λεητῶν φωνῆς κἀκύντας, ἄρα γὰ τὸν σύρην εἶπε εἰς τὸ ὕ-
 δωρ. ὅθεν ἡ ψυχῆτων δεῦ κινῆται ἄπο τλῶ κρυγλῶ τῆς
 ἐν ἀνάγκῃ ὄπταν, καὶ ὑποσρέφουσι πάλιν εἰς τῆς οἴκουτων.
 ἐρωτῶν εἶρχεται εἷας ποιμῆν εἰς ἐκείνον τὸν τόπον, καὶ θεω-
 ρεῖ τὸ οἰκζότατον θέαμα τῆ ἐλέης, καὶ πῆς δυσυχίας καὶ
 πάθει, ὅτι δυνάται γὰ πάθει ἢ ἀδρωπίνῃ καρδίᾳ, βλέ-
 πῶσα τλῶ δυσυχίας τῆ πλησίον. ὁ ἀμαξεύς, καὶ ζεῖς ζέ-
 νοι ἀπέθανον ἄπο τὸ ψύχος, καὶ ὑγρασίαν, οἱ ὅποιοι ἐδει-
 χιον, ὅτι εἰς μάτλῶ ἐπειράθησαν γὰ βοηθήσεν ἑαυτῆς. δύν
 ἄλλοι ἀκόμη ἐδείχον μικρὰ σημεῖα ζωῆς. δῶθῶν ὡς ἐδοκῆ
 τλῶ εἶδησιν, ἐφέρθησαν εἰ δυσυχεῖς εἰς τὸ χεῖρον εἷας
 ἄπο αὐτῆς ἀοιξεν ἀκόμη ἀπαξ τῆ ὀμμάτιά τε. ἀλλ' εἰς
 αὐτλῶ πῆς ἰδίαν σιγμῶν τῆ ἐκλεισεν αἰετίως ἀ ὁ ἄλλοι
 ἔζησαν ἀκόμη, δεῦ τὸ ἦκουσα. αἰτία τῆ λυπηρῶ συμβεβη-
 κότος τῆτε ἐσάθει ἢ δεισιδαίμονια τῆς χερικῶν περὶ πῆς
 Νηρηίδας ἀ ἔζεχον δῶθῶν εἰς βοήθειάτων εἰ χερικοί,
 βέβαια δεῦ ἀπέθανον ἕως ἐλεητῶν οἱ δυσυχεῖς ὅθεν ἀ-
 πορρίψαυτες ἄπο τλῶ ψυχλῶ μας τλῶ πῆσιν εἰς τῆς Νη-
 ρηίδας, μὴ μιμνήμενοι ἐκείνης τῆς ἀοιξῆς χερικῆς, ἀς βοη-
 θῶμεν τοῖς ἐν ἀνάγκῃ, καὶ ἀς δεικνύμεν, ὅτι εἶμεθα λο-
 γικαὶ καὶ χριστιανοί.